

Lucie Šmídová
Mireia Ryšková

Ke kněžství ženy

Korespondence
Josefa Zvěřiny
a Mireii Ryškové
(1980–1986)

Ke kněžství ženy

Korespondence Josefa Zvěřiny a Mireii Ryškové (1980–1986)

Lucie Šmídová

Mireia Ryšková

Recenzovali: prof. PhDr. Jiří Hanuš, Ph.D.

prof. PhLic. Vojtěch Novotný, Th.D.

Publikace byla podpořena projektem Progres Q01 – Teologie jako způsob interpretace historie, tradic a současné společnosti.

Vydala Univerzita Karlova, Nakladatelství Karolinum

Ovocný trh 560/5, 116 36 Praha 1

www.karolinum.cz

Praha 2022

Grafická úprava Jan Šerých

Sazba DTP Nakladatelství Karolinum

Vydání první

© Univerzita Karlova, 2022

© Mireia Ryšková, Lucie Šmídová, 2022

© Josef Zvěřina – heirs

ISBN 978-80-246-5173-6

ISBN 978-80-246-5246-7 (pdf)

Univerzita Karlova
Nakladatelství Karolinum

www.karolinum.cz
ebooks@karolinum.cz

Obsah

Poděkování	6
Úvodem (<i>Lucie Šmídová</i>)	7
„Teologie ženy“ Josefa Zvěřiny (<i>Mireia Ryšková</i>)	21
Korespondence Josefa Zvěřiny a Mireii Ryškové (1980–1986)	35
Přílohy	65
Dopisy Mireii Ryškové Bohu	65
Diskuse k tématu žena v církvi v časopise <i>Informace o církvi</i> (1986)	69
Mireia Ryšková: Dodatek po 40 letech	75
Biografické medailony	79
Josef Zvěřina	79
Mireia Ryšková	80
Seznam zkratk	82
Ediční poznámka	83

Poděkování

S Mireiou Ryškovou jsem se poprvé setkala před několika lety, když jsem ji kvůli jedné ze svých studií požádala o sdílení vzpomínek na Josefa Zvěřinu. Při té příležitosti jsem se dozvěděla, že si s ním v 80. letech psala. Marie Rút Křížková měla v úmyslu tyto dopisy vydat, nicméně projekt se z řady důvodů neuskutečnil. Nedokončeného projektu jsem se s Mireiným svolením ujala. Díky odborné studii, ale i osobní reflexi Zvěřinovy partnerky v dialogu získala naše publikace po obsahové stránce významně jinou tvář. Prof. Vojtěch Novotný, děkan Katolické teologické fakulty, tuto aktivitu uvítal, podpořil a jako autor monografie a řady článků o Josefu Zvěřinovi k ní přispěl cennými radami, za což mu velmi děkuji. Za podporu, porozumění a svolení publikovat tuto korespondenci také ze srdce děkuji Jiřímu Vaníčkovi, synovci ThDr. Josefa Zvěřiny, a jeho synovi Ing. Jiřímu Vaníčkovi.

L. Š.

Úvodem

Lucie Šmídová

Překládaná publikace si klade za cíl seznámit čtenáře nejen s korespondencí Josef Zvěřiny s Mireiou Ryškovou, ale poskytnout alespoň částečnou odpověď na otázku, proč byla ženská touha po kněžství vnímána v 80. letech 20. století tak negativně, a to nejen ze strany mužů, ale i žen. Z tohoto důvodu bude nutné představit kontext vzniku těchto dopisů z hlediska teologického i historického a pohovořit nejen o dějinách církve v českých zemích ve 2. polovině 20. století, ale také o tehdejších postavení žen v církvi a ve společnosti.

Totalitní režim v letech 1948–1989 způsobil římskokatolické církvi v českých zemích škody, které si do té doby uměl představit jen málokdo.¹ Třebaže v protektorátním období docházelo k likvidačním útokům na instituce i konkrétní osoby, svým rozsahem si nezapadají s tím, co následovalo po únoru 1948. V tomto více než čtyři dekadý trvajícím období skutečně není přehnané hovořit o destrukci církve na všech úrovních: komunisté se účinně a ve velkém zbavovali církevních organizací i jednotlivců, jejich cílem byla úplná likvidace církve.

Komunistická moc ve své snaze o ateizaci a sekularizaci společnosti úspěšně navázala na prvorepublikový protikatolický resentment a dále jej prohlubovala. Na rozdíl od nacistického režimu, který byl většinou společností vnímán negativně, mohla KSČ zejména zpočátku stavět na imagi strany, která se účastnila protinacistického odboje a usiluje

1 Zde uváděný nástin nemůže z pochopitelných důvodů obsahovat celou řadu zásadních informací. Čtenář, který má o danou problematiku zájem, se může dozvědět více v monografii *Katolická církev v Československu 1945–1989* od Stanislava Balíka a Jiřího Hanuše a v celé řadě odborných textů zaměřených na dílčí témata či jednotlivé osobnosti daného období.

o sociální spravedlnost, čímž si získala sympatie nemalé části obyvatelstva. V této atmosféře tedy byly útoky proti římskokatolické církvi mnohem přijatelnější než za protektorátu.

Od února 1948 neuběhlo ani pět let a biskupové v českých zemích byli až na čestné výjimky odsunuti do venkovských farností, internováni či uvězněni, diplomatické vztahy s Vatikánem byly přerušeny. Mužské řády a kongregace byly zrušeny a jejich členové internováni. Ženské řády a kongregace působící ve zdravotnictví a sociální oblasti nesměly nabírat dorost a byly zneužívány na nejtěžší práce, ty kontemplativně zaměřené byly podobně jako mužské zrušeny. Stejně tak bylo zrušeno katolické školství, činnost katolických spolků a organizací byla maximálně omezoována, mnohé byly rozpuštěny, katolický tisk byl zásadně omezen co do počtu periodik i výtisků a podroben tuhé cenzuře. V neposlední řadě přišla církev o půdu, což pro ni bylo z ekonomického hlediska devastující.

Ve vězení mizely na základě vykonstruovaných procesů tisíce katolíků – laiků, příslušníků kléru i osob žijících zasvěceným životem. Obvykle byli odsouzeni na dlouhé roky či doživotí, ale někteří byli dokonce i popraveni. Vězněným osobám byla odeprěna možnost účastnit se náboženského života v jakékoliv formě a veškeré neoficiální či neformální projevy duchovního života se bez milosti trestaly. Významně se redukovala výuka náboženství, katolíci byli šikanováni v práci i ve škole a omezovaly se poutě a jiné projevy náboženského života mimo prostory kostela (zde ovšem platí, že v silně náboženských regionech byly poměry o něco tolerantnější). Oficiální studium budoucích kněží v českých zemích se odehrávalo na Římskokatolické cyrilometodějské bohoslovecké fakultě v Litoměřicích, která se – oproti minulosti – stala jediným místem vzdělávání kněžského dorostu (tj. byl zde i jediný povolený kněžský seminář) a byla vyčleněna ze svazku Univerzity Karlovy. Jak vyučující, tak studenti museli vládnoucímu režimu projevovat loajalitu. Navíc směli kněží záhy působit ve své profesi jen s povolením státu. Smutným příkladem kněžské kolaborace s komunistickou mocí byl v roce 1950 založený tzv. Velehradský výbor katolického duchovenstva, z něhož o rok později vzešel Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva (v roce 1966 přejmenovaný na Mírové sdružení katolického duchovenstva). Jednalo se o hnutí, které předstíralo, že mluví ústy všech duchovních, a jeho členům se dostávalo řady výhod.

Neexistovala oblast v životě římskokatolické církve, již by se totalitní režim nesnažil mít pod kontrolou. Centrálně organizovaný dozor nad církvemi měl na svém vrcholu Státní úřad pro věci církevní a nejnižší úroveň představovala nechvalně známá pracoviště církevních oddělení